

HEDESELSKABETS TIDSSKRIFT

Nr. 4

15. April

60. Aarg.

UDGIVET AF DET DANSKE HEDESELSKAB

1939

**DANAPIN
*BADE***

Naturens evigt unge
Sundhedskilde.

Era de ældste Tider
har Mennesket kendt
Fyrreskovens sundheds-
bringende Kraft:
Danapin-Bade er denne
Sundhedskilde i moder-
ne Form.
Det varme **Danapin-Bad**
med Balsam eller Salt
bringer sund, styrkende
Hvile og lader Dem med
Energi til den kommende
Dag.

Anvend Tørvestrøelse ved Dræning.

Paa Jorder med fintsandet Undergrund kan en Tilsanding af Drænrørene forebygges ved Anbringelse af et Lag Tørvestrøelse („Hundekød“) omkring Stødfugerne, ligesom Tørvestrøelse med Fordel benyttes ved Dræning i stiv Lerjord. Spørg Hedeselskabet.

Petersværk Cementvareindustri

Telefon 1055 — Nørresundby

△ Betonrør efter dansk Ingeniørforenings Normer
Vibrerede Monierør — — Imprægnerede Rør

A|S
Orient

Alt i prima røde Drænrør.

Silkeborg, Herning og omliggende Teglværkers Salgskontor

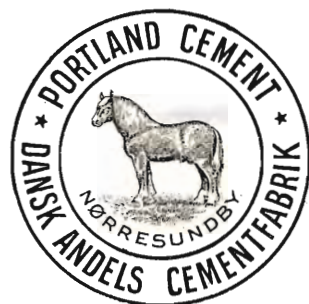
Torvet 6 Silkeborg

Telefon 1200

repræsenterende følgende Værker:

Silkeborg Teglværk.
Lysbro Teglværkers Eftfl.
De Forenede Teglværker,
Lysbro.
Vinderslevgaard Teglværk.
Paarup Teglværk.
Bjødstrup Teglværk.

Gjern Teglværk.
Give Dampteglværk.
Visgaard Teglværk.
Højriis Teglværk, Ikast.
De Forenede Midtjydske
Teglværker, Herning.
Ejstrup Teglværk.

Røde Drænrør

fra 2"—12" haves
altid paa Lager.
Forlang Tilbud.

„Sofienlund“ Teglværk.

Telefon 10 Ulstrup.

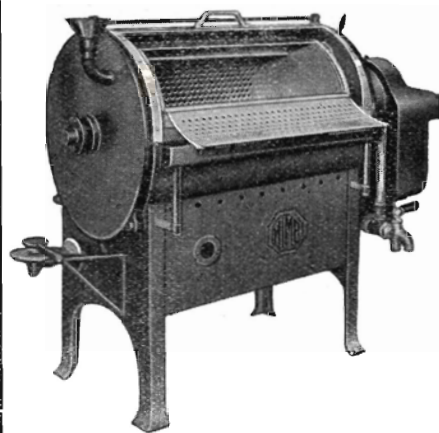
Skive Cementstøberi

Knud Østergaard
Telefon 921

Maskinstampede Cement-
rør i forskellige Dimensio-
ner samt Brøndringe. —

Masagama The

Theen med den fine Aroma

MIMA

VASKER
og
OVERRASKER

Reducerer Vasketiden til det halve -
Haandarbejdet til en Tiendedel.
Sparer Tøj, Tid og Vaskemidler.

M. I MEYER A/S Ny Toldbodgade 27
København, Tlf. C. 670

ASFALT

til Kold- og Varmimprægnering af Cementrør.

Skivehus Asfalt- og Tagpapfabrik.

Telefon 944. 2 Linier.

A/s **Varde Staalværk, Varde.**

||| 1. Kl. Staalstøbegods til Tip-
vognshjul, Bremsklodser og
andet Entreprenørmateriel. —

Ildbestandigt „Vardan“. — Manganstaa.

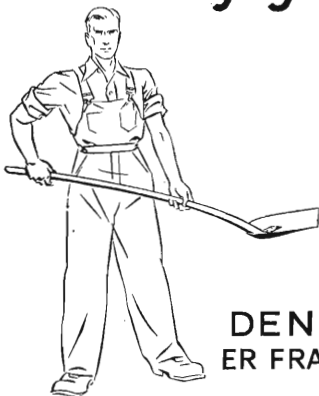
Varde Bank

Esbjerg Afdeling

Kongensgade 62

og Fiskerihavnen

Den er rigtig!

DEN
ER FRA

Zinck GODT-
HAAB

Tegn Annonce i

Jydsk Telefonbog

Jydsk Telefon-Aktieselskab
Aarhus

SØBJERG SPRØJTEN.

Ny Model i solid Td.

Hestesprøjter, Motorsprøjter, Tønde-
sprøjter fra 48 Kr. 5 Aars Garanti.

Fabrikken Søbjerg, Flemløse.
Telefon Snave 71.

AKTIESELSK **C. OLESEN** KØBENHAVN

MANUFAKTUR EN GROS OG FABRIKATION
DANSK PLYS og MØBELSTOF-FABRIK I KASTRUP

Stryg elektrisk

Sønderjyllands Kreditforening i Haderslev

yder Laan mod 1. Prioritets Ret i Land- og By-Ejendomme i de sønderjydske Landsdele.

Udlaan 31. Marts 1938: 176,852,965 Kr. . . . Reserver: 7,028,035 Kr.

Kasseobligationer af 3., 4., 5. og 6. Serie nyder ubetinget Rentegaranti af den danske Stat.
Amortisationstid i disse Serier højst 45 Aar.

Holbæk.
Tlf. 1213
(4 Lin.)

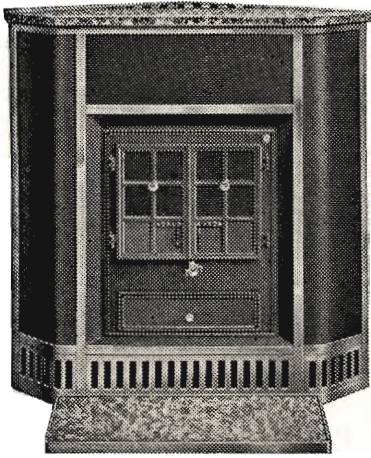
HOTACO

København.
Maria Kirkeplads 2.
Tlf. Centr. 6913
(2 Lin.)

Holbæk Tagpap- & Cementvarefabriker A/S.

Patenterede Rensningsanlæg for Husspildevand:
H. T. C. Separatorer. „TRIX“-Husrensingsanlæg.
Rensningsanlæg for industrielt Spildevand samt Fedtudskillere og Benzinudskillere.

Hess' Brændekaminer

Har **Rundtræk**

og derfor

**stor Nyttevirkning
og Varmeevne**

SKÆRM AF POLERET STAALPLADE,
MARMORDÆKPLADE MED FORNIK-
LET RIST SAMT MARMORFORLIGGER

FLERE

STØRRELSER

C. M. Hess' Fabrikker A/s - Vejle

Forhandlere overalt!

Hotel Herning.

Telf. 21-41.

Byens første Hotel.

Aktieselskabet

AARHUUS PRIVATBANK

— stiftet 1871 —

Aarhus:
Hovedkontor.

København:
Nygade 1.

Aktiekapitalen & Reserver **ca. 17 Mill. Kr.**
hæfter til Sikkerhed for alle Indskud.

Andels-Anstalten Tryg

tegner alle Arter af Livsforsikringer.

Hovedkontor: Rosenørnsallé 1 — København.

Hedeselskabets Tidsskrift.

Nr. 4.

— 15. April 1939.

— 60. Aarg.

Indtrædende Medlemmer indtegnes hos Selskabets Forretningsførere. Medlemsbidraget er enten aarlig mindst 5 Kr. eller en Gang for alle mindst 100 Kr. Større Bidrag modtages gerne. Korrespondancer og Afhandlinger bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Tidsskriftet udgaar 1 Gang om Maanedene og sendes uden Vederlag til Selskabets Medlemmer. Annoncer bedes sendt til Hedeselskabets Hovedkontor, Viborg. Annoncepris 25 Øre pr. mm. Oplag 10,000 Eksempl.

Indhold: Hedeselskabets Repræsentantskabsmøde. — Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed. — Uddeling af Legater til Hededyrkere. — Skovene i Hjørring Amt før Aar 1820. — Plantningssagen i Vejle Vesteregn. (Sluttet) — Nye Plantagearealer. — Mindre Meddelelser.

HEDESELSKABETS REPRÆSENTANTSKABSMØDE

er fastsat til Afholdelse i Esbjerg Torsdag den 22. Juni Kl. 9 Formiddag. Den følgende Dag, Fredag den 23. Juni, vil der blive arrangeret en Udflugt i Omegnen for Repræsentantskabet.

Fra Hedeselskabets Grundforbedringsvirksomhed.

Fra Distriktskontorerne under Hedeselskabets Mose- og Engafdeling foreligger der en Opgørelser over Arbejder i Marts Maaned 1939.

Det fremgaar deraf, at der i Maanedens Løb er fuldført 480 Arbejder omfattende 2041 ha til en samlet Overslagssum af 941973 Kr. Heraf var 472 Drænings- og Kultiveringsarbejder omfattende 1946 ha (Overslagssum 910628 Kr.) og 8 Vandløbsreguleringer med interesseret Areal paa 95 ha (Overslagssum 31345 Kr.)

Derudover er der i samme Maaned ved samtlige Distrikter færdigprojekteret og tilstillet Rekvirenterne 289 Arbejdsplaner omfattende 1502 ha til en Overslagssum af 581788 Kr. Heraf var 278 Drænings- og Kultiveringsplaner omfattende 1181 ha (Overslagssum 527533 Kr.) og 11 Vandløbsreguleringer med et interesseret Areal paa 321 ha (Overslagssum 54255 Kr.).

N. B.

Uddeling af Legater til Hededyrkere.

Hedeselskabets Bestyrelse har i Februar 1939 foretaget Uddeling af Landstingsmand Jørgen Berthelsens Legat, Sølvvarefabrikant O. Poulsen og Hustrus Legat, Proprietær Chr. Rathmann og Hustrus Legat og Frøken Birgitte Lunds Legat, hvilke Legater især tildeles Landmænd, der har udført et fortjenstfuldt Opdyrkningsarbejde. Legaterne er for de flestes Vedkommende tildelt de paagældende paa Grundlag af Indstillinger derom fra Foreningen af jydsk Landboforeninger, De samvirkende jydsk Husmandsforeninger og Selskabet Hedebruget. I det efterfølgende bringer vi en kort Beskrivelse af de Landmænds Virksomhed, der er tildelt *Landstingsmand Jørgen Berthelsens Legat*. I det følgende Nummer af Tidsskriftet vil en tilsvarende Omtale blive givet for deres Vedkommende, der har modtaget de øvrige Legater. Hver af de udelte Legatportioner er i Aar paa 100 Kr.

Hans Andersen, Visby, er født 1897 som Søn af Husmand K. Andersen, Bedsted Hede. Faderens Ejendom var paa 9 Tdr. Land, og der var 12

Børn i Hjemmet. Hans Andersen kom ud at tjene, da han var 10 Aar, og tjente hos forskellige, til han var 20 Aar. For sine sammensparede Skillinger plus 300 Kr., som han havde faaet i Arv fra Faderen, købte han i 1917 14 Tdr. Land Hede, hvor han byggede et lille Sted og begyndte Opdyrkningen af He-

den. I 1921 byttede han denne Ejendom med den nuværende. Ved Overtagelsen hørte der 20 Tdr. Land til Ejendommen, hvoraf ca. 7 Tdr. Land var opdyrket, ca. 7 Tdr. Land var nypløjet, raa Hede, og Resten laa hen i Lyng. Der var ingen Besætning paa Ejendommen, men Hans Andersen havde taget 2 Køer og 2 Heste med fra den forrige Ejendom. Samme Aar blev Hans Andersen gift med Else Marie, født Sørensen. Else Marie, der er født den 30. Maj 1896, var Datter af en Husmand i Lyngs, og hun havde 900 Kr. i sammensparede Penge, som kom dem svært tilgode ved Overtagelsen af den nye Ejendom.

Nu begyndte Hans Andersen sit Pionerarbejde med Opdyrkning af Heden, og der blev kalket og drænet. 1926 blev der optaget et Grundforbedringslaan paa 650 Kr. 1933 tilkøbtes 12 Tdr. Land Hede, som nu ogsaa er opdyrket og grundforbedret, og til Hjælp til Kalkning og Dræning optoges i 1933 et nyt Grundforbedringslaan.

Ejendomsskylden, der ved Købet var 6500 Kr., er nu 20000 Kr. Af de Bygninger, der var ved Overtagelsen, er kun Stuehuset tilbage. Alle Udhusene er bygget om og udbedret, for en stor Del ved eget Arbejde, og samtidig kørte Hans Andersen i flere Aar Mælk til Mejeriet.

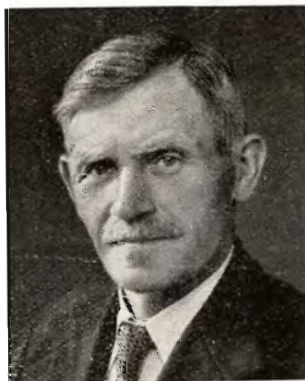
Besætningen bestaar nu af 8 Køer, 17 Stk. Ungkvæg, 2 Heste, 1 Plag, 2 Føl, 2 Søer, 9 Ungsvin, 100 Høns, 2 Faar med fire Lam. Der produceredes sidste Aar 30000 kg Mælk, 400 Tdr. Korn, 25 Svin og 2 Stude. Til Sammenligning kan tjene, at Hans Andersen det første Aar kun avlede ca. 40 Tdr. Korn ialt, ikke mere end Ægteparret kørte ind en Eftermiddag.

Hans Andersen og hans Kone, der nu har 6 Børn, har ved Flid og Nøjsomhed skabt sig en ældreven Ejendom, hvor der baade inde og ude hersker den bedste Orden. Et Par Folk, der har vist Omverdenen, at det kan nytte at tage fat, og som har været med til at gøre Danmark større.

Loth Andersen, Eskjær Hede, Tolne, er født i Blæsbjerg, Mosbjerg Sogn 1882, han arbejdede med Landbrugsarbejde indtil i 1909, da han blev gift med Martha Pedersen, f. i Tolne Sogn.

Efter Giftermaalet arbejdede L. Andersen i 2 Aar paa Eskjær Teglværk og Eskjær-Slyng Mergelbane samt Mosbjerg Mosebrug.

I 1911 købte L. Andersen Ejendommen paa Eskjær Hede; Prisen var 10400 Kr. Ejendommens Areal bestod af 22 Tdr. Land Ager og Hede og 2 Tdr. Land Eng. Efter Tidens Forhold var Ejendommen i nogenlunde god Drift. Bygningerne var til-

dels gamle. Besætningen, der ved Overtagelsen bestod af 2 smaa Heste, 5 Køer, 1 Kalv og 3 Grise, er nu 2 Heste, 12 Køer, 12—13 Ungkreaturer samt Svin og Fjerkræ.

De første Aar efter Ejendommens Overtagelse arbejdede L. Andersen med Gravning af Tørv til Eskjær Teglværk for at tjene til Udgifterne og til Hjælp ved Ejendommens Fremdrift.

I 1934 tilkøbtes 18 Tdr. Land Hede og Mose beliggende i Raabjerg Sogn, ca. 2 km fra Ejendommens Bygninger. Prisen for dette Areal var 500 Kr. Der er taget kraftigt fat paa Opdyrkningen af dette Areal, der dels bestaar af Mosegrave og dels af Rimmer og Doppe; ca. 5½Tdr. Land er bragt i Kultur og 4 Tdr. Land er under Opdyrking. Der er udført Læplantningsarbejder saavel i Hedeparcellerne som ved Ejendommens Bygninger.

I 1938 tilkøbtes $2\frac{1}{2}$ Td. Land Eng for 1100 Kr.

Siden 1911 er der paa Ejendommen opført Bygninger for ca. 12000 Kr.

Gælden paa Ejendommen, der i 1911 var 8400 Kr., er nu ca. 7500 Kr.

Loth Andersens Hustru døde i 1926. I Ægteskabet var da 8 Børn, hvoraf kun 1 konfirmeret.

Jens Haugaard, Vrensted, der er Søn af Husmand Anders Chr. Jensen, Vrensted, er født den 15. April 1865.

Jens Haugaard overtog i 1891 sin Faders Husmandsbrug, 29 Tdr. Land, hvoraf kun 5 Tdr. Land var under Plov, 4 Tdr. Land Eng og 20 Tdr. Land uopdyrket Lynghede. Besætningen bestod af 4 Køer, 2 Heste, 1 So og 2 Grise. Overtagelsen skete paa Grund af Faderens Sygdom, og Prisen var 4000 Kr. +

Aftægt, og da han saa maatte gøre op med sine tre Søsken, der rejste bort fra Hjemmet for at gaa over i andre Erhverv, vil man forstaa, at det var ikke med særlig stor Startkapital, Jens Haugaard i 1891 begyndte sin Virksomhed som selvstændig Landmand. Alt ialt kan hans Formue ved Starten (Arveparten) gøres op til ca. 1000 Kr.

Jens Haugaard gik straks i Gang med at opdyrke Heden, og ved Flid, Dygtighed og Sparsommelighed blev han hurtig i Stand til at indkøbte mere Jord til Ejendommen, deriblandt uopdyrket Hede, som han gav sig i Kast med.

1896 blev han gift. Hans Hustru Kristine, født Kristensen, er Datter af Tømrer og Husmand Jens Kristensen, Kollerup, Fjerritslev, og er født i Kollerup den 1. April 1869. De sidste seks Aar, før de blev gift, tjente hun som Mejserske paa Enggaarden ved Brønderslev.

Ogsaa hendes Arvepart androg ca. 1000 Kr., og ingen af dem har anden Uddannelse end den, de har faaet i Hjemmene og i Børneskolen.

1904 købte de 20 Tdr. Land Hedejord til Ejendommen, 14 Tdr. Land, der havde været under Plov, og 6 Tdr. Land, der endnu laa hen med Lyng. Saavel de oprindelige 29 Tdr. Land som de senere tilkøbte 20 Tdr. Land har de gennem Aarene drænet, merglet og i det hele forbedret i en saadan Grad, at Ejendommen i Dag staar som et Mønsterbrug med yderige Marker og en stor, reaktionsfri Besætning. Besætningen bestaar nu af 18 Malkekøer, 5 Kvier, 10 Kalve, 36 »Kortsvin«, 3 Søer, 4 Arbejdsheste og 100 Høns.

Hvorledes opnaas

det

store Roedbytte?

I kontrollerede jyske Landbrug er der i de bedste Marker gennemsnitlig høstet 1389 hkg Runkelroer pr. Hektar.

De paagældende Landbrug anvendte gennemsnitlig pr. Hektar: 360 kg Superfosfat, 145 kg Kali-gødning, 350 kg Kvælstofgødning som Tilskud til 53 Tons Staldgødning og 19 Tons Ajle.

Hvor der raades over mindre Mængder Staldgødning, betaler det sig at bruge endnu større Tilskud af Kunstgødning end de ovennævnte.

LEVERANDØRER TIL DE SAMV. PLANTNINGS-
FORENINGER OG HEDESELSKABET

Johannes Rain & Søn

SKOVFRØKONTORET

København-Valby

Frøavlscentret Hunsballe

Holstebro

Telefon 533

Frøavl
og Frøhandel

Brostrøms
Planteskole

VIBORG

ved C. Nielsen

Telefon 42

leverer alle

Planter for Have,
Mark og Skov —

*Haardføre og veldrevne
Arter for ethvert Formaal*

Forlang Tilbud
Vi garanterer Kvaliteten

Hulkjærhus
Planteskole

Rødkjærbro

Telefon Ans 25

Planter til
Skove
Læhegn
Haver

A/s Skive Markfrøkontor

Grundlagt 1896

Telf. 94 Skive

Frøavl Frøhandel

PALUDANS
PLANTESKOLE

— KLARSKOV —
130 Tdr. Land.

Skovplanter,
Hæk- og Hegnsplanter,
Allétræer,
10 Millioner Prikleplanter.

Forlang Prislister.

TELEFON KLARSKOV NR. 9.

Alt i Forstplanter,

Skovfrø, Grundstammer,
Frugttræer, Roser,
Sirbuske m. m.

Prislister franko paa Forlangende.

VEJLE AMTS PLANTESKOLE
& TH. FROST'S SKOVFRØHANDEL - BØRKOP

Frøcontoret

(for undersøgt Markfrø)

— Grundlagt 1887 —

KOLDING

Telefon 43

Annoncér i

Hedeselskabets
Tidsskrift

P. KRUSES
PLANTESKOLE

- MUNDELSTRUP -

Telefon Tilst Nr. 7

Skovplanter
Haveplanter

Forlang Prislister eller Tilbud

John Kristensens

Planteskole

Sdr. Vissing

tilbyder

25000 2/2 Rødgran

à 25 Kr. pr. 1000 Stk.

Bygningerne er naturligvis ogsaa gennem Aarene blevet forbedrede, og delvis Ombygning og Udvidelse af Stald- og Avlsbygninger fandt Sted i 1912 og i 1933. Og i 1936 opførtes et nyt, moderne indrettet Stuehus.

Ejendomsskylden ansattes ved sidste Vurdering til 32000 Kr., og der er et Kreditforeningslaan i Ejendommen paa 30400 Kr.

I 1937 blev der leveret 50002 kg Sødmælk til Mejeriet.

I Hjemmet er opvokset 1 Datter og 5 Sønner. Disse har Kristine og Jens Haugaard hjulpet med betydelige økonomiske Ofre til forskellige Stillinger og har saaledes foruden den rent landbrugsmæssige Fremgang i Bedriften haft et særdeles godt økonomisk Udbytte af deres Arbejde i det ved deres Flid, Dygtighed og Sparsommelighed skabte lille Gaardmandsbrug i Vrensted.

Jens Jensen, Hurup Østj., er født 1891 og gift 1921 med Kirsten Marie f. 1890.

I 1925 købte de deres nuværende Ejendom paa 20 Tdr. Land, deraf var ca. Halvdelen opdyrket, Resten Hede, som forlængst er opdyrket og i udmærket Kultur.

Ejendommen kostede dengang 14200 Kr., hvoraf de selv havde de 4000 Kr.

Siden er der forpagtet og opdyrket 8 Tdr. Land.

Hele Ejendommen er tilført Kalk og bærer gode Afgrøder, og overalt paa Ejendommen er der gennemført Orden.

Besætningen var ved Overtagelsen 1 Hest, 3 Køer, 1 Kvie og 2 Kalve.

Nu er der en Besætning paa 2 Heste, 1 Føl, 10 Køer, 11 Ungkreaturer, 2 Grisesøer, 12 Svin og 50 Høns.

Ejendomsskylden er 12300 Kr. Gælden er 13000 Kr.

Jens Chr. Jensen, Hostrup Sdr. Hede pr. Varde, er født i Nr. Nebel

^{8/11} 1866 som Søn af Husmand Jørgen Jensen; han kom 8 Aar gammel ud at tjene hos fremmede. Lønnen var da et Par Træsko og et Pund Uld.

Jens Chr. Jensen arbejdede senere ved Landbruget som Tjenekar, indtil han i 1892 blev gift med Else Sillesen. De købte en lille Ejendom paa Søvig Mark i Janderup Sogn, men flyttede i 1900 derfra til Hostrup Sdr. Hede, hvor de overtog en lille Hedejendom. Hu-

sel blev købt for 625 Kr.; den tilhørende Jord, 17 Tdr. Land, hvoraf 6 Tdr. Land var opdyrket, var Fæstejord.

I de første Aar efter Overtagelsen af Ejendommen i Hostrup maatte Jens Chr. Jensen gaa ud paa Daglejerarbejde for at tjene til Udgifterne.

I 1908 købtes Jorden til Ejendom; dog saaledes at den tidligere Ejer beholdt den dyrkede Jord mod at afgive en Hedeparcel i Stedet (Prisen for Jorden var 800 Kr.). Samtidig med Købet af Jorden anskaffedes Køretøj, og der blev nu taget fat paa Hedens Opdyrkning. I de første Aar var det vanskeligt at faa Mergel til Heden; dette Forhold ændredes, da der fra Damsmark Mergelleje i 1915 pr. Spor blev udkørt Mergel til Eggen. Nu kom der Gang i Hededyrkingen paa Hostrup Sdr. Hede.

I 1922 tilkøbtes yderligere 7 Tdr. Land Hede, der siden er opdyrket og ligesom den øvrige Jord i god Kultur.

De gamle Bygninger er gennem Aarene afløst af nye; Stald og Lade opførtes i 1917; i 1933 byggedes nyt Stuehus.

Besætningen er nu 6 Køer, 10 Ungkreaturer, 2 Heste samt Svin og Fjerkræ. Ejendomsskyldværdien er ansat til 13800 Kr. Kreditforeningensgælden er 11000 Kr.

Da Jens Chr. Jensen og Hustru i 1900 begyndte paa Hostrup Sdr. Hede, var der Hede overalt der omkring. Nu ses omkring Pionerens Hjem gode, veldyrkede Marker og mange nye Hjem.

Der er Hededyrkere, som har opdyrket større Arealer end J. Chr. Jensen; men denne og hans Hustru har paa Heden ved Slid og Nøjsomhed skabt et Hjem og en god Landbrugsejendom. Alt, saavel Huset som Marken og den smukke Have er i den bedste Orden (J. Chr. Jensen har gentagne Gange modtaget Præmie fra Varde Husmandskredsforening). I 1929 døde J. Chr. Jensens Hustru; en Datter passer nu Husholdningen. Ejendommen er afstaaet til en Søn; men J. Chr. Jensen bor hos Børnene og hjælper til med Ejendommens Drift.

Jens Kr. Jensen, Redsø Hede pr. Hobro, født $\frac{8}{4}$ 1858 i Hesselholt pr. Arden, hvor hans Forældre havde en Fæstegaard under Buderupholm. Han kom ud at tjene, da han var 10 Aar gammel. Hans sidste Husbond var Søren Nielsen Lassen i Redsø, hvor han blev gift med Datteren Ane Bertemine den 7. Februar 1880.

Jens Kr. Jensen og Hustru købte samtidig med, at de blev gift, Søren Lassens Hede, der var paa 22 Tdr. Land, og hvoraf kun en ringe Del var dyrket. Arealet blev købt for 1000 Kr. Herpaa byggede de sig et Krogsted paa 5 Fag til Beboelse og 7 Fag til Lade og Kreaturhus. Besætningen var første Aar 2 Smaastude og 2 Køer. Jens Kr. Jensen og Hustru tog straks energisk fat paa Opdyrkningsar-

bejdet, og allerede i 1884 og 1886 udvidedes Ejendommen ved Tiløb af 18 Tdr. Land for en Pris af 2000 Kr., hvorefter Ejendommen blev paa 40 Tdr. Land, der hurtigt blev opdyrket og sat i Kultur. Siden er der i 1930 købt 16 Tdr. Land for 1400 Kr. og i 1934 yderligere 8 Tdr. Land, hvilket sidstnævnte Areal dog ikke er fuldt opdyrket. I de første Aar efter Ejendommens Overtagelse kunde Ejendommen ikke føde Familien. Jens Kr. Jensen maatte derfor om Sommeren tjene lidt ved Siden af som Daglejer og Tækkemand og om Vinteren ved Fiskeri paa Fjorden en Mils Vej fra Hjemmet.

I 1889 og 90 byggedes nyt Kreaturhus og samtidig byttedes Stuedene med 2 jyske Heste. I 1894 byggedes nyt Stuehus (20 Alen langt), i 1910 ny Lade og i 1912 Møddinghus. Besætningen øgedes gradvis, efterhaanden som Jorden kom i bedre Kultur, indtil den i 1926, da Jens Kr. Jensen overlod Sønne Ejendommen, bestod af 4 jyske Heste, 12 Køer og 12 Ungkreaturer foruden Kalve og Svin. Ejendommen var paa daværende Tidspunkt efter stedkendte Mænds Udsagn sine 30000 Kr. værd. Hele Gælden androg 2500 Kr. til Kreditforeningen.

Foruden at Jens Kr. Jensen og Hustru ved energisk og trofast Arbejde, og trods det, at Hustruen i mange Aar var svagelig, har de alligevel oparbejdet sig til forholdsvis Velstand og ogsaa kunnet glæde sig over deres Medmenneskers Agtelse, der bl. a. har givet sig Udslag i, at Jens Kr. Jensen gennem mange Aar har beklædt forskellige Tillidsposter i de lokale Foreninger.

Jens Kr. Jensen har nu i adskillige Aar været Aftægtsmand, men *kun af Navn*. Uvirksomhed er et ukendt Begreb for ham. Han har hele Tiden passet Kreaturerne og deltaget i alt forefaldende Arbejde, indtil i Fjor, da han ved et Uheld brækkede det ene Ben og havde et langt Sygeleje, men det er nu overstaaet, og Jens Kr. Jensen kan endnu ved Sønnesønners Hjælp drive Kreaturerne ind og passe Malkemaskinen samt give Interesserede Indsigt i, hvorledes en saadan Indretning fungerer. Hvis en eller anden mangler Dato og Aarstal til en Begivenhed, Jens Kr. Jensen har haft med at gøre, saa kan disse Oplysninger med Sikkerhed faas her, og naar han i en ledig Stund faar Piben tændt, kan der indhentes Oplysninger om Forholdene paa hans Egn i forrige Aarhundrede.

Johan Peder Jensen Østergaard, Agerskov, Bording, er født 1883 som Søn af Husmand Anders Jensen Østergaard og Hustru Marie.

J. P. J. Østergaard overtog 1910 Fødehjemmet for 6000 Kr samt Aftægt til Forældrene. Der hørte ca. 284 Tdr. Land til Ejendommen; heraf var ca. 40 Tdr. Land under Plov, medens Resten var Hede. Besætningen bestod af 2 smaa Heste, 4 Køer, 2 Kalve og 1 Griseso.

I 1916 frasolgte 88 Tdr. Land Hede for 20 Kr. pr. Td. Land; for Pengene købtes Avlsredskaber og Maskiner. I 1919 blev J. P. J. Østergaard gift med Marie Østergaard, f. i Ungstrup 1892.

I 1928 frasolgte 50 Tdr. Land til et Husmandsbrug (heraf 40 Tdr. Land opdyrket Jord). Tilbage paa Ejendommen er 148 Tdr. Land, hvoraf ca. 100 Tdr. Land er opdyrket, medens Resten endnu er Hede.

1911 opførtes Stuehus, 1930 byggedes Kostald og Lade.

Besætningen er for Tiden 2 Heste, 10 Køer samt Ungkvæg, Svin og Fjerkræ.

Ejendomsskyldværdien er ansat til 17000 Kr. Kreditforeningslaan er 20000 Kr.

Der er af Østergaard paa Ejendommen udført et betydeligt Op-

dyrkningsarbejde og et særdeles stort og godt Plantningsarbejde (saa-vel Læplantning i Marken, som Haveanlæg).

Kristian Kjeldsen, Gundersted, Halkjær, er født 1886, gift 1928 med Ingeborg Kjeldsen. I Ægteskabet er der 2 Børn. 1922 overtog Kr. Kjeldsen en Statsejendom paa 35 Tdr. Land, hvoraf 21 Tdr. Land henlaa som Hede. Dette forholdsvis store Hedeareal opdyrkede Kr. Kjeldsen i de første 6 Aar, han havde Ejendommen, og hele Ejendommen blev samtidig tilført Gødningskalk. Endvidere har han

udført et udmærket Plantningsarbejde, saaledes at hele Ejendommen er omgivet af Læhegn. Samtidig med Opdyrkningen er Ejendommens Bygninger betydeligt udvidede. Der holdes nu en Besætning paa 4 Heste, 22 Kreaturer, 20 Svin og 250 Høns. Paa Ejendommen, der overtoges med en Egenkapital paa 1500 Kr., og som kostede 25000 Kr., er der nu en fast Gæld paa 19000 Kr. Ejendomsskylden er 16000 Kr. Værdien af Besætning og Inventar anslaaes til 9000 Kr.

Jens Chr. Larsen, Sønderbæk, er født 1886, (indstillet af De samvirkende jydsk Husmandsforeninger).

I 1914 blev Jens Chr. Larsen gift og købte da en tildels uopdyrket Hedejendom. I en Aarrække maatte han ernære sig og sin Familie som Daglejer, men samtidig dyrkede han Ejendommen op Stykke for Stykke, og dette Arbejde var meget brydsomt, da Ejendommen var stærkt fyldt med Sten. Senere er tilkøbt 17 Tdr.

Land uopdyrket Hede, saaledes at Ejendommen nu bestaar af 36 Tdr. Land, og hele dette Areal er nu bragt i god Kultur. Jens Chr. Larsen begyndte med en Besætning paa 2 Heste, 3 Køer og 2 Kalve. Besætningen er nu 3 Heste, 15 Køer, 14 Ungkreaturer, 2 Grisesøer, foruden at der opfedes de Svin, der er Kort til. Jens Chr. Larsen og Hustru, der begyndte Arbejdet paa Ejendommen med en Kapital paa kun 500 Kr., har gennem de forløbne 25 Aar ved Flid og Dygtighed tilvejebragt en god Ejendom og et godt Hjem, hvor ogsaa de økonomiske Kaar efter Omstændighederne er tilfredsstillende.

Mathias Mathiasen, Drantum pr. Brande, født 1901, købte i 1928 sin nuværende Ejendom, der er paa godt 100 Tdr. Land. Ved Overtagelsen var Ejendommen helt ude af Kultur. Besætningen var kun 1 Hest, hvortil der daarligt nok avledes tilstrækkeligt Foder, og der fandtes paa Ejendommen 2 faldefærdige Bygninger. I Løbet af de ca. 10 Aar siden Ejendommens Overtagelse er over Halvdelen bragt i god Kultur. Foruden omfattende Nyopdyrkning er ca. 50 Tdr. Land merglet, en Del er drænet, og der er udført Læplantning omkring Ejendom og

Have. Der er bygget ny Lade og Kostald, og Stuehuset er omforandret og istandsat. Ejendommens Besætning er nu 2 Heste, 7 Køer, en Del Ungkreaturer og ca. 10 Svin. Paa en ret betydelig Del af Ejendommens Areal dyrkes Kartoffler til Salg.

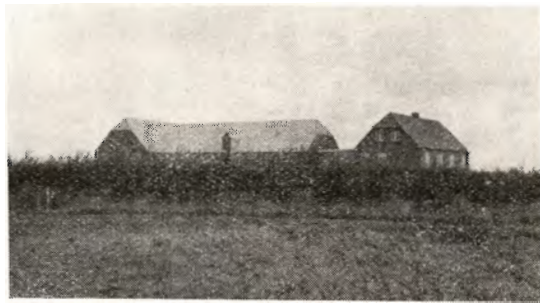
Ved Overtagelsen blev Ejendommen erhvervet for 8000 Kr., hvoraf Ejerens Egenkapital udgjorde 2000 Kr. Prioritetsgælden er nu 10500 Kr.

Arnold Nielsen, Hedegaard, Tim, er født i Dejbjerg 1898 som Søn af Gaardejer Laurids H. Nielsen og Hustru; 10 Aar gammel kom han til Lem for at tjene; der var han i 3 Aar; tjente saa senere som Karl og var en Tid Bestyrer af Fødegaaarden efter Faderens Død. Der var ogsaa bleven Tid til et Landbrugsskoleophold.

I 1921 blev A. Nielsen gift med Marie Nielsen fra Pølsmark i Tim Sogn. De arbejdede nogle Aar paa Hustruens Fødeejendom, som de overtog i 1925 og ejede i 5 Aar.

1933 købte Arnold Nielsen af Svigerfaderen et Areal paa ca. 120 Tdr. Land, heraf var ca. 1/4 opdyrket Jord, medens Resten var Hede, hvoraf en Del var lav- og moseagtig. Prisen for Jorden var 4000 Kr., hvilket Beløb svarede til Ansøgerens Kapital. Der blev straks taget kraftig fat paa Ejendommens Fremdrift. Ca. 20 ha af Heden er opdyrket i Løbet af 5 Aar. Foruden Opdyrkningsarbejdet er der i de senere Aar paa Ejendommen gennemført et meget betydeligt Afvan-

dingsarbejde (Ca. 20 Tdr. Land er drænet. Omkostningerne derved var godt 5000 Kr.).

Ejendommens Areal bestaar nu af 77 Tdr. Land Agerjord og 43 Tdr. Land Hede.

Gode, rummelige Bygninger er opført. Der er anlagt Have; Læplantning i Marken er paabegyndt, og yderligere Læplantningsarbejder er planlagt.

Besætningen er paa 4 Heste, 15 Malkekøer, 12 Ungkreaturer, 2 Søer samt Ungsvin.

Gælden paa Ejendommen er 27000 Kr. Ejendomsskyldværdien er ansat til 19000 Kr.

Jens Peder Pedersen, Bakkely pr. Sparkjær, født 1870, (indstillet af De

samvirkende jyske Husmandsforeninger), overtog i 1896 sin nuværende Ejendom, der bestod af ca. 45 Tdr. Land fortrinsvis uopdyrket Hede og Kær. Paa Ejendommen fandtes 2 smaa, gamle Bygninger. Besætningen var en gammel Hest, 1 Ko, 4 Faar, 2 Grise og 10 Høns. Købesummen var 5200 Kr. Kreditforeningslaan 3000 Kr. — Jens Peder Pedersen

tog straks efter Ejendommens Overtagelse energisk fat paa at bringe Ejendommen i Kultur, først ved Opdyrkning af Kæret, senere ved Hedens Opdyrkning. Den gamle Hest blev straks erstattet af 2 Stude, der senere erstattedes af et Par jyske Heste. I de første Aar gik Opdyrkningen selvsagt langsomt, da Ejendommen næsten ikke gav nogle Indtægter, og Jens Peder Pedersen maatte derfor om Sommeren gaa paa Tørvearbejde i Sparkjær Mose for at skaffe Kontanter til Hjælp til Familiens Underhold og til de Udgifter Ejendommens Udvikling krævede. Ejendommen er nu ikke alene opdyrket, og der er forlængst opført gode tidssvarende Bygninger, men Jens Peder Pedersen har trofast bistaaet af sin Hustru tilvejebragt et Mønsterbrug. Jens Peder Pedersen og Hustru har da ogsaa saavel fra Fjends Herreds Husmandskreds som fra Sparkjær Husmandsforening gentagne Gange modtaget smukke Præmier for sin Virksomhed saavel for Markbrug som for Havebrug samt for sine udmærkede Læplantninger. Paa Ejendommen holdes nu 2 jyske Heste, 1 Plag, 1 Føl, 9 Køer, 10 Ungkreaturer, 8 Svin foruden et meget stort Fjerkræhold.

Karl Øhlenslæger, Knorborg, Vorbasse, er født 1880; han arbejdede som Dreng og senere som Karl i Faderens Bedrift, tjente endvidere som Karl i Grene Sogn.

I 1900 overtog K. Øhlenslæger en Hede- og Moseparcel fra Fødehjemmet (32 ha). Af Arealet var kun ca. 1 ha opdyrket. Der blev det

første Aar for 1500 Kr. opført en Bygning (5 Fag til Beboelse, 3 til Lade og 3 til Stald); senere er Stalden udvidet.

Øhlenslægers Besætning var det første Aar 1 Kvie, dernæst anskaffedes et Par Stude til Brug ved Opdyrkningsarbejdet (de første 3 Aar blev der kørt med Stude).

Øhlenslæger arbejdede de første Aar meget med Tørvegravning; efter nogle Aars Forløb, da der blev anskaffet Heste, leveredes Tørvene hos Køberne.

Nu er ca. 35 Tdr. Land af Arealet opdyrket og der holdes en Besætning paa 4 Heste, 6 Køer samt Ungkreaturer, Fjerkræ og Svin.

Karl Øhlenslæger er gift anden Gang, hans første Hustru døde i 1920. (I første Ægteskab var 10 Børn, ved Hustruens Død var 8 ukonfirmeret og 1 død). 1922 blev Øhlenslæger gift med Karen Øhlenslæger; i dette Ægteskab er født 10 Børn, hvoraf 9 lever.

Hvor der i 1900 laa en øde Hede- og Moseparcel, ligger nu et Hjem og en Landbrugsbedrift, der ved Familiens Flid og Sparsommelighed har givet Arbejde og Føde til Mand, Hustru og den store Børneflokk.

Niels Basse.

Skovene i Hjørring Amt før Aar 1820.

Af Skovrider *Hornemann*, Frederikshavn.

I Hjørring Amt er der, ganske som i de midt- og vestjydske Amter, faret særlig haardt frem mod den oprindelige Skovrigdom, og Forholdet er antagelig saaledes, at ved Aar 500—600 efter Kr. har omkring de tre Fjerdedele af Vendsyssel været dækket af Skov (75 % Skov), medens her for godt 100 Aar siden højst har været 2 % Skov.

De ældste Byer eller Bopladser har hedenske Fornavne, det er lev-Byerne (f. Eks. Jerslev, Torslev) og sted-Byerne (f. Eks. Hørme- sted, Understed), og de blev anlagt paa ryddede Pladser i Skoven fra omkring Aar 500 efter Kr. og op mod Aar 1000; men det var først efter den Tid, altsaa efter at Kristendommen havde sejret og Vikingetogene var ophørt, at Skovrydningen tiltog stærkt med Landbrug for Øje, og denne Kamp mod Skoven for Agerbrugets Skyld fortsattes til

Slutningen af Valdemarernes Stortid (ca. 1250), da Befolkningstætheden tog af paa Grund af Skovenes Forfald, Pest, Krige og Landbrugets Tilbagegang.

Men hensynsløs Hugst i Skovene vedblev, men nu mere for Træets Skyld; i de lysstillede Bevoksninger kastede Stormen store Træmængder, og i mange Heder og Bøgeskove i Midt- og Østvendssyssel ser vi endnu talrige Fordybninger i Jorden med en lille Jordvold lige østen for, de saakaldte Rodvælt; her er altsaa faldet et stort Træ i Storm for adskillige Aarhundreder siden.

Den bedre Bund blev græsklædt og talrige Heste og Geder, og tildels Kreaturer, aad al Opvækst, og paa den kalkfattige Jord indvandrede Lyngen, og Hede afløste Skoven.

Denne Skovødelæggelse var saa meget mere sørgelig, som betydelige skovklædte Arealer i Vendsyssel kun egnede sig til Skov.

Allerede i Valdemar Sejrs Jydske Lov (Aar 1241) omtales Eneærkeskovene (d. v. s. Skov udenfor Fællesskabet) i Modsætning til Fællesskovene.

Det er indlysende, at disse Fællesskove (Almindingskove), hvor Kongen ejede Jorden og Jagtretten, men Bønderne Træerne og Græsningsretten, og hvor hver Mand huggede hvad han lystede, var særlig udsat for Ødelæggelse, og allerede Chr. d. 2den, der paa mange Omraader var langt forud for sin Samtid, befaledede (omkring Aar 1520), at Fællesskovene skulde staa i Kværstad (d. v. s. lades i Ro), saa Ingen skulde have Lov til at hugge dér, Eg eller Bøg, før de var udskiftet.

Som bekendt maatte Chr. d. 2den rømme Landet Aar 1523, og denne udmærkede Skovforordning samt adskillige andre nyttige Bestemmelser blev der intet Hensyn taget til; der skulde endog gaa op mod 300 Aar før Fællesskabets Ophør i Skovene blev paahudt igen (i 1805), men Forordningens Gennemførelse (altsaa Udskiftningen) i de følgende Aartier kostede mangan en Skovpart Livet.

En stor Del af Vendsyssels Skove var Suurskov (d. v. s. Rødel og Birk paa fugtig Bund), og det er endnu karakteristisk for de gamle Skove heroppe, at Bøg og Naaletræ veksler med El og Ask, en naturlig Følge af, at Skoven særlig er bevarede i de bakkede Egne, hvor Jordbundsforholdene er saa forskellige. Talrige Rester af disse ældgamle Elleskove er bevaret til vor Tid, fordi de staar paa særlig fugtig Bund, men ogsaa fordi Rødel vel er den Træart, der lettest forynger sig selv, enten ved Rodskud eller ved Selvsaaning.

Mængder af unge Træer af forskellig Slags, kaldet Gærdsel, medgik til Risgærder omkring de fælles Marker, Kohaver og Hestehaver; saaledes havde, lige til Aar 1630, Bønderne i en saa lille By som Hov (1 Mil Nord for Hals) omkring 8 km Risgærde at vedligeholde.

Salg af Træ til Udlandet, baade af Brænde og Gavntræ, fandt

Sied i stor Stil, og det gik særlig ud over Kystskovene. England og Holland købte dansk Eg til Skibsbygning, fordi det var særlig holdbart, kunde vare op mod 100 Aar, medens man kun regnede med en Varighed af 12—15 Aar for italiensk Eg.

Til Bygning af et Linieskib paa 70 Kanoner krævedes Dele af fra 1000—2000 Egetræer, saa det var ej uden Grund, naar Chr. d. 3die omkring Aar 1550 befalede, at intet dansk eller norsk Skib maaatte sælges ud af Riget, før det var 10 Aar gammelt. I Almindelighed blev Skibene bygget i Nærheden af Kystskovene.

Udførsel af dansk Brænde til nordtyske Byer ved Østersøen blev forbudt omkring Aar 1560; paa den Tid kostede 1 Favn Brænde 8 Skilling eller $\frac{1}{2}$ Mark, men blev ofte betalt med Varer.

Abrahamstrup Gods (nuvær. Jægerspris) modtog i Aaret 1599 for solgt Træ: 763 Tdr. Havre, 262 Faar og Lam, 262 Par Høns, 2 Gæs og $6\frac{1}{2}$ Daler.

Desværre gjaldt disse Forbud angaaende Salg af Træ til Udlandet kun Bøndernes Skove; Adelens Enemærkeskove berørtes ikke af ovenanførte Bestemmelser.

Ligesom i det øvrige Land haves ogsaa i Hjørring Amt en lang Række Overleveringer, der beretter om Kirker, hvis svære, gamle Egetømmer i Loft og Taarn er hugget i stedfæstede Skove, hvoraf nu ikke findes mindste Spor.

Det er almindelig bekendt, hvorledes Saltudvinding af Havvandet ødelagde de ældgamle Skovfyrskove paa Læsø; de sidste Rester blev omhugget i Fr. d. 4des Tid († 1730) og Arealerne (Nordmarken) gik over til Hede og Klit; men ogsaa i det egentlige Vendsyssel medvirkede Saltudvinding til Kystskovenes Forfald, og derfor blev det Aar 1532 paabudt, at alle Saltpander paa Sæbygaards Gods skulde afskaffes; Saltet blev svaret til Kronen, var altsaa en Statsskat, der fremtidig skulde betales med Korn og Kvæg.

Som sultne Ulveflokke spredte Wallensteins brogede Landsknægteskarer sig over det gamle Jylland, stjælende og røvende, hvor de kom frem, alt hvad der kunde spises og alt hvad der skinnede i Sølv, saasom Chr. d. 4des store skønne Specier (4,2 Tm. i Diam. og 30 Gram i Vægt) og herlige Bægre og Krus.

Og saa kom disse Kejserens Folk Aar 1628 til Vendsyssel, hvor en Afdeling tog Hovedkvarter paa den gamle Herregaard Odden i Mygdal Sogn Nord for Hjørring, og her i Odden Skov, den nordligste Bøgeskov i Vendsyssel kun 6 km fra Skagerak, fældede de over halvfemte Tusind gode Bøge og Ege, og selvfølgelig taget, hvor Træerne var lettest at faa.

Alt i 1600-Tallet var mange Steder ansat Skovgæmmere (Skovgæder), men deres Løn var i Almindelighed kun 2 Tdr. Korn aarlig,

og mange var saa upaalidelige, at de enten stjal selv eller lod Køberne hugge paa egen Haand mod en lille Erkendtlighed; disse Skovgommere havde selvfølgelig ikke Begreb om Skov, men hvad skal man sige, naar vi véd, at paa sjællandske Godser blev udtjente Kuske og Tjenere endnu omkring 1870 pensionerede ved at blive ansat som Skovfogeder ved Godsets Skovparter.

Med Lovlydigheden var det ofte smaat bevendt i gammel Tid, og det var langtfra altid let for den Fattige at faa sin Ret; derfor lyder et gammelt Rim fra ca. Aar 1600 saaledes:

Det haver de forrest i Lovbogen sat,
den flest haver Venner, han mest haver Ret.

Endnu i Fr. d. 3dies Tid var Retsordningen saaledes, at den bestjaalne selv maatte sørge for Tyvens Paagribelse, binde ham, leje Fængsel til ham eller huse ham i sin egen Gaard og føde ham. Ja! endog, hvis Tyven blev dømt til Galge og Gren, betale Bøddelen.

Endskønt Befolkningstætheden forhen var ringe mod nu, saa var Træforbruget uhyre, men Skovenes Tilbagegang skyldes for en meget stor Del den hensynsløse Maade, hvorpaa Træet blev taget, og saa de mange løsgaaende Heste og Geder i Skøvene paa alle Aars-tider.

Professor A. Oppermann mente, at Danmark endnu omkring Aar 1550 havde ca. 25 % Skov, men store Dele af Vendsyssel har paa den Tid haft over 50 % Skov, f. Eks. Skovsognene Sindal, Astrup, Bjergby og Mygdal og Tolne-Hørmested Egnen; der var Sognene Ugilt, Lendum, Tørslev, Taars og Jerslev i hvilke der ifl. Vaupell har ligget et omtrent 15000 Tdr. Land stort, næsten samlet Skovkompleks: Nord og Vest for Hals laa store Skovstrækninger, hvor Havørnen og den store Hornugle endnu yngede i 80-erne.

Og Syd for Sæby, i Volstrup og Albæk Sogne, laa den store Albæk Skov, hvoraf til vor Tid kun er bevarede Donsted, Siversted og Falden Skove, Albækgaards Skovparcel, Holbækkjær, Albæk Præstegaards Elleskov, Lyngsaa Fredsskov samt en Del Krat af Bøg og Eg helt til Lyngsaa By.

Ifl. Videnskabernes Selskabs Kort fra 1791 var Lyngsaa Fredsskov dengang over 100 Tdr. Land stor, nu er her ikke 10 Tdr. Land Bøgeskov tilbage.

Ifl. samme Kort fandtes omkring 1790 tæt Sydøst for Ugilt Kirke omkring 300 Tdr. Land Skov, og ved Hatholt (3 km Syd for Læsing) et lignende Skovareal; det var Rester af det før omtalte store Skovkompleks i Firkanten Ugilt, Lendum, Tørslev og Jerslev.

Nu er kun tilbage heraf Børglum Klosterskov, et Par Tdr. Land Bøg ved Kratgaarden (Vest for Lindum Mejeri) og saa talrige Krat og Skovnavne, endende paa holt og skov.

Dronninglund Storskov var inden Udskiftningen omkring 1820 ca. 2000 Tdr. Land stor, men ca. 70 Aar senere kun ca. 1100 Tdr. Ld.

I R.Mejlborgs desværre ufuldendte første Værk Danske Bøndergaarde findes et Kort over Vendsyssel, hvorpaa er indlagt med en Cirkel de Skovparter, der endnu eksisterede omkring Aar 1600, og enhver, der kender Vendsyssel, vil straks efter dette Kort kunne stedfæste de Egne, der dengang var særlig skovrige, og man faar et stærkt Indtryk af, hvor skovrig vor Landsdel havde været og endnu var omkring Aar 1600.

De mest berygtede Skovødelæggere i Vendsyssel i det 18de Aarhundrede var:

a. *Jakob Severin*, en Handelsmand, der havde store Privilegier ang. Handel paa Grønland og her anlagde Kolonien Jakobshavn, opkaldt efter ham. Severin ejede de store Godser Dronninglund og Dronninggaard fra 1735 til 1753, og han lod hugge uhyre Mængder af Træ, særlig Eg, til Skibstømmer til sine Ishavsfarere.

b. Brigadér *W. Halling*, der ejede Dronninglund Gods til sin Død i 1796, og han var vel endnu værre, idet han ligefrem renafdrev ca. 50—60 Tdr. Land Skov aarlig i Gennemsnit i de 20 Aar, han ejede Godset.

Den østlige Halvdel af Dronninglund Sogn var forhen udpræget Skovland; Skovene bestod mest af Rødel, Birk og Eg, men ogsaa en Del Bøg.

3 km Nordvest for Asaa laa Kokkenborg Skov, og ca. 2 km Vest for Gjeraa laa Mørkholt Skov, begge meget betydelige Skovarealer, men de fik en ilde Medfart af den bekendte Brigadér Halling, der ejede Dronninglund Gods fra 1776—96.

Ikke til Opdyrkning, men alene for Træets Skyld, lod Halling af nævnte to Skove tilsammen afhugge ca. 900 Tdr. Land.

Efter Videnskabernes Selskabs Kort var der omkring Aar 1790 endnu af disse to Skove tilbage ca. 1200 Tdr. Land; nu findes af Mørkholt Skov blot omkring 50 Tdr. Land, kun delvis bevokset med El, Tjørn og enkelte Ege; af Kokkenborg Skoven, der endnu omkring Aar 1790 var over 600 Tdr. Land stor, er intet tilbage.

Krattene i Hjørring Amt.

Enhver, der færdes heroppe, vil atter og atter, særlig i Midt- og Østvendsyssel, se Krattene, mest af Bøg, men ogsaa af Rødel og Eg, og intet fortæller mere tydeligt for os og for de kommende Slægter om svundne Tidens Skovrigdom. Disse Stødskud, som man, naar det er Bøg, i Vendsyssel kalder Rølbuse, er forhen blevet ilde behandlet, nemlig som Regel afhugget med 25—30 Aars Mellemrum.

Vendsyssels største Krat fandtes (ifl. E. Dalgas) paa den jydsk Aas, i Skæve og Hellum Sogne, det var over 500 Tdr. Land stort, hørte under Vorgaard og Dylvad Hovedgaarde, og blev i 60-erne og 70-erne i forrige Aarhundrede lukket ved Indplantning af Naaletræ paa alle aabne, lyngklædte Partier; disse nu ca. 70-aarige Rødgraner forynges i disse Aar og er store, smukke og sunde Træer, der giver rig Høst.

En stor Del af Vendsyssels Krat skaanes nu og passes nogenlunde med Udtynding, saaledes at mange af dem nu danner pæne Bevoksninger, de er længelevende, bryder Vindens Magt og ganske særlig præger de vor Landsdel paa den smukkeste Maade, og sammen med Foraarets hvide Anemonetæppe under Bøgene, Lillienkonvallerne under Egene og Bregnerne under Elmene, rummer de Værdier, som hverken kan eller skal sættes i Tal.

Krattene i Hjørring Amt fortæller højt og tydeligt om det store og sørgelige Afsnit af Danmarks Historie, der hedder: Skovenes Ødelæggelse, men netop derfor og saa for deres Skønheds Skyld bør man frede og pleje dem og ikke underplante dem med Graner, og jeg vil slutte med at minde om den franske Naturfredningsforenings smukke Valgsprog:

La beauté du paysage est une richesse nationale, d. v. s. Den landskabelige Skønhed er en national Rigdom.

Plantningssagen i Vejle Vestereg.

Give og Omegns Plantningsforening 1889–1939.

(Sluttet.)

En betydelig Støtte har Foreningen haft i de lokale Planteskoler, der gav Medlemmerne let Adgang til at faa Planterne hjem, og som ved selve deres Eksistens virkede fremmende for Plantningsinteressen. Paa dette Omraade var Lindeballe Sogn tidligt og længe førende — sikkert nok fordi Skoven her dannede et naturligt Udgangspunkt. Vejle Amts Landboforening havde omkring 1850 søgt at faa oprettet en Planteskole i Vesteregnet, og i 1855 modtog Landboforeningen et Tilbud fra Sognefoged *Hans Schjøth*, Lindeballe, vedrørende »et Areal til Anlæg af en Planteskole i den ham tilhørende Skov uden noget Vederlag og paa saa lang Tid, det maatte ønskes«. 2 Skp. Land blev udlagt som Planteskole, og Begyndelsen var hermed gjort. Senere drev Julius Mogensen en lignende mindre Planteskole i et Naboskovskifte, og gennem mange Aar var der Planteskole paa Søren N. Søndergaards

Ejendom Baldershave. *Søren Søndergaard* modtog 1905 Landhusholdningsselskabets Sølvbøger for Landboflid. I Beretningen fremhæves det store Arbejde, han har udført, og navnlig dvæles der ved, »at han ikke alene har forskønnet Ejendommen med Have- og Lystanlæg, men ogsaa beplantet adskillige ufrugtbare Højdedrag, plantet Læbælter og anlagt en betydelig Planteskole, hvorfra der sælges og uddeles mange Træer«. *Kr. Mortensen*, Gjødsbøl Skov, anlagde omkring 1889 en

J. J. Holt fot.

Carl Jorgensen, Pompole, Thyregod,
ved sine klippede Granhegn.

ganske fortrinlig Planteskole paa sin Ejendom, og han drev den med stor Iver og Dygtighed gennem mange Aar. *Søren Søndergaard* og *Kr. Mortensen* kom hver for sig til at yde en betydningsfuld Indsats langt ud over deres Egn for Plantningssagens Fremgang, idealistisk præget som de var. *Sønderholm Planteskole* i Brande Sogn ejedes oprindelig af Assistent ved Hedeselskabet, *H. Christensen*, hvis Virke i Brande Sogn satte dybe Spor; han døde 1893, og Planteskolen overtoges af hans Broder, *Morten Christensen*, *Sønderholm*. Alle disse Planteskoler er nu nedlagte. *Vonge Planteskole* blev paa Opfordring af

af E. Dalgas oprettet 1873 af *N. Chr. Sørensen*, og videreførtes af *N. P. Jensen*, der ved sin Virksomhed som Planteskoleejer og Havebrugskonsulent har ydet Plantningssagen en værdifuld Støtte. *Grejsdalens Planteskole* leverede gennem Aarene et stort Antal Løvtræer. For Tiden findes indenfor Foreningens Omraade foruden Vonge Planteskoler hos *Math. Mathiasen*, *Grarup*, *J. Utoft*, *Hedeby*. og *Axel Hansen*, *Gadbjerg*.

Den betydelige Mængde af Planter, som Foreningen har forbrugt

Fra Mørup-Rostrup 1938.

J. J. Holt fot.

udover, hvad de lokale Planteskoler har kunnet producere, er tilvejebragt fra forskellige af Hedeselskabets Planteskoler, og Foreningens Bestyrelse har stedse vaaget over, at der kom det bedst mulige Plante-materiale ud til Medlemmerne.

Af Institutioner, der har ydet Plantningsforeningen økonomisk Støtte, skal nævnes: A/S Vejle Bank, Give Sparekasse, Ringive Sparekasse, Thyregod Sparekasse, Brande Sparekasse, Givskud Sparekasse og Vejle Bys og Amts Sparekasse.

Foreningen har paa forskellig Maade staaet i Samarbejde med de stedlige Landboforeninger og Husmandsforeninger, deltog bl. a. ofte i disses Planteavlsudstillinger

Iøvrigt fik Plantningsforeningen Held til at virke støt og roligt uden nogen Art af Modstand og uden særlig Reklame. Ved sin faste Organisation og ganske bestemte Forretningsgang med regelmæssige Møder o. l. er skabt en Udviklingslinie, som ogsaa trygt vil kunne følges i Fremtiden. Der bestod gennem hele den lange Aarrække det smukkeste Samarbejde indenfor Foreningens Rammer, og der er næppe nogen af de mange Mennesker, der har haft med Foreningens Anliggender at gøre, som ikke bevarer gode Minder herfra.

Men naturligvis maa det erkendes, at Arbejdet jo nok bærer visse Fejl, baade synlige og skjulte. Det var en alvorlig Misforstaaelse, naar man fra først af — jvf. E. Dalgas' Foredrag i Give 1889 — anbefalede den tætte Plantning. Bagved laa selvfølgelig som stiltiende Forudsætning, at Halvdelen af Planterne enten vilde visne bort eller blive fjernet ved rettidig Hugst. Ingen af disse Forventninger opfyldtes. Planterne groede godt, for de var sat med Omhu og elskedes frem under Ejerens

J. J. Holt fot.

Læhegn af Bøg hos A. Ringive, Farre,

vogtende Øje. At gribe ind i Underret, fjerne overflødige Planter, nænne de ingen. Det burde man have vidst paa Forhaand! Til de skjulte Fejl kan maaske henregnes endnu ikke udførte, men særdeles paakrævede Plantninger. Fremdeles er der Brug for mange flere Hegn, og Oplysning om Læhegnenes gavnlige Virkninger og passende Behandling skal fortsættes ufortrødent. Vil en og anden saa endelig ikke plante, maa han jo være fri. Ejendomsret skal respekteres. Men simpel Rimelighed kræver, at Ødelæggelse ved kommende Sandstørme da ogsaa bliver hans private Sag.

50 Aars Arbejde giver Erfaring. Naar Resultatet gøres op, ser

Aktieselskabet

Vejle Bolte- & Møtrikfabrik.

Grundlagt 1899.

Telefoner 2120.

Telegr.-Adr.:
Boltefabriken.

**Alle Slags Bolte Skruer,
og Skinnespiger.**

Leverandør til
De danske Statsbaner.

REMINGTON

Bedste og mest benyttede
Skrivemaskine.

Eneforhandler for Danmark:

L. KRISTENSEN
75, Raadhuspladsen,
København V.

**Herning Hede-
& Discontobank.**

10—12 $\frac{1}{2}$, 2 $\frac{1}{2}$ —5.
Telefon 5, 273 og 720.

TOMMERUP

HØRVARER

Indr. Varemærke

Aktieselskabet

HØRFABRIKEN I TOMMERUP

Eneste Fabrik der fremstiller

Duge, Servietter, Haand-
klæder og Lærreder af
dansk Hør.

Kun direkte Salg til Private.

**Hammerum Herreds
Spare- og Laanekasse,**

Herning

Telf. 10 og 314

Østergade 6

Kontortid

10—12 $\frac{1}{2}$, og 2 $\frac{1}{2}$ —5

Danmarks Jorder

viser flere og flere Steder, at de for-
drer Kali for at give fuldt Udbytte.

Det gælder ofte hele Gaar-
den, men næsten altid de
længst bortliggende Marker.
Tag Hensyn hertil, naar
De tager Kunstgødningen
hjem og glem ikke

40 % Kaligødning

Det lødigste Læsestof

„Hjemmet“ er et Blad for
hele Familien og indehol-
der Spidsartikel, under-
holdende Noveller, Artik-
ler for Husmoderen, flere
illustrerede Børnesider og
m. a. Kort sagt: Lødig
og fængslende Læsning.

finder De hver Uge
i Danmarks førende Ugeblad

HJEMMET

Brug Vejle Blodfoder

Teknisk Fælleskontor:
Dansk Træbeton Central,
Bruunshaab pr. Viborg.
Tlf. Viborg 941.

A/S L. Hammerich & Co.
Specialforretning i Bygnings-
artikler. Grundlagt 1854.
Telefon Nr. 7050 (3 Linier).
Aarhus.

Dansk Andels-Æggekøp

Kgl. Hofleverandør

er Producenternes
egen Forretning og
yder derfor disse
det fulde Udbytte.

Hovedkontor:

Akselborg,
København V.

Kalksalpeter NORIG

letopløselig, kalkholdig og hurtig-
virkende. — Kvælstofgødning er et
af Landbrugets faa virkelig billige
Raaprodukter, hvis fornuftige An-
vendelse tegner til igen i Aar at
blive en 100 Procents
Forretning.

Spare- og Laanekassen for
Nykøbing Mors og Omegn.
Kontortid 10—12 og 2—4½.
Telefon 20.

J. Chr. Petersens Papirhandel

„Hvælvingen“
ved Nikolaj Taarn
København K.

Hovedforhandler
af Statens Papir

Tryksager - Protokoller

Mejeriernes og Landbrugets Ulykkestforsikring.

Tell. 14.350. - Gensidigt. - Reventlowsg. 14, Kbhvn. V. - Statsanerkendt.

Ansvarsforsikring

Automobillforsikring

Henvendelse til Kredens Tillidsmand eller til Kontoret.

FYENS LANDMANDSBANK

ODENSE

Vestergade 33 - Telf. 46 (6 Lin.) - Statst. 36

Aaben 9½—12½, og 2—4

Udfører alle Bankforretninger

Aktieselskabet
De danske
Sukkerfabrikker
København

Trifoliums Frø

giver stor Høst.

man som almindeligt Træk, at de største Forsømmelser med Plantningernes Pleje finder Sted, hvor der har været hyppigt Ejerskifte. Arv er godt, selvskabte Værdier bedre. Folk skal saa vidt muligt selv arbejde med deres Plantninger, det skal koste noget — deraf vindes varigst Interesse.

Vi vil slutte, som vi begyndte: citere Forfattere, der har vist os vor Egn. Hos Blicher, E. Dalgas og Grundtvig var det en nedslaaet, fattig

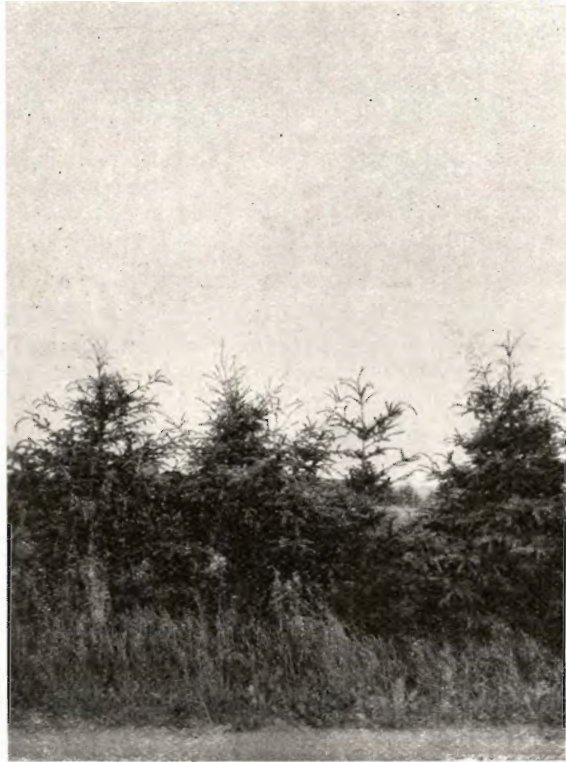
J. J. Holt fot.

Samme Hegn fortsat med Elm.

Landsdel, vi saa. Nu følger et andet lysere Billede; ogsaa det passer, for i Mellemtiden er en væsentlig Mangel blevet afhjulpet eller er paa Vej til at blive afhjulpet. Hør, hvad *Balling* i Lindeballe siger (Tidskriftet »*Vægteren*«, udgivet af Chr. Balling, Oktoberheftet 1899):

»En Dag i forrige Maaned foretog nogle Medlemmer af »Plantningsforeningen for Vejle Amts Vesteregn« (Balling mener »Give og Omegns Plantningsforening«, men Fejlen er tilgivelig) en Udflugt for at besøge Skovrider Mads Holt, Paabøl Plantage i Hoven Sogn. Jeg havde vel tidligere haft Lejlighed til at se Plantagen, men aldrig aflagt den et ordentligt Besøg. Jeg besluttede derfor at tage med.

Saasart man kommer godt og vel vester ud af Lindeballe Sogn, har man Sønderomme Fladen liggende for sig. At der paa denne Flade engang har været Skov, derom vidner Stednavnene Karlskov, Elkjær, Langelund, Egsgaard og Filskov, hvilke Steder vi kommer forbi, inden vi naar Sønderomme By, der ligger 3 Mil fra Lindeballe. Vi passerer flere Gange Sønderomme Aa og oplives ved Synet af udstrakte , grønne Enge. Aaen, der har godt Fald, er gennem store

J. J. Holt fot.

Samme Hegn fortsat med Hvidgran.

Vandingskanaler ledet ud over de omliggende Strækninger. Hedeboenden har altid passet nøje paa at nytte Vandet fra Bække og Aaer, og mangt et Hedelandbrug har kun kunnet bestaa ved den Støtte, der hentedes fra Engene. Men hvor Engvanding i det store skulde finde Sted, maatte der teknisk Vejledning til. Det hører med til Hedeselskabets Fortjeneste, at det her er traadt til, hvorved der er indvundet betydelig Eng. Ved Juellingsholm findes en smuk Naaetræsplantning. Naar man vandrer igennem den østfra og kommer ind i den smukke Have, som den støder til, glemmer man, at man er paa en jydsk Hede-flade. Skovsende har nu en af Hedeselskabet anlagt Plantage, som er i

god begyndende Opkomst. Fra Vejen ser man de lange Rader af smaa Naaletræer langt ud i Heden. — — —

Vi saa Læplantninger, som med visse Mellemrum strakte sig i Linier over de dyrkede Marker. Læplantninger hører med til Fremtidsagerbruget i Vestjylland, og de bør findes ikke blot som Skel mellem forskellige Ejendomme, men bør med Mellemrum føres tværs over hver enkelt større Ejendoms Marker. Læbælterne bryder de skarpe Vinde, mildner Klimaet og hindrer Sandet og Mulden i at flygte bort fra Planterødderne. Vi saa Vejgrøfterne (Vejkanterne) bepantede med Hvidgran og forestillede os, hvor smukt det egentlig vil blive, naar Vejene Vestjylland over er Granalleer, samtidigt med, at Markerne er linierede med Læbælter, og det ene Skovparti vinker over til det andet. .

Den Tid vil komme, da Vestjylland er opdyrket og beplantet, ikke som nu i det spredte, men saa godt som over alt, Der vil blive plantet og hugget og plantet igen. Det fældede Træ vil blive behandlet paa Savmøller, drevne ved vestjydsk Vind, og siden som Tømmer, Fjæl og Lægter give flere Jernbaner end dem, der nu findes, nok at bestille. Hist vil der ryge en Kulmile, her en Tjæreovn. Der vil ingen Mangel blive paa Skjulesteder for Viltet, som derfor vil tiltage i Mængde: ja det er vel tænkeligt, at Vildtbestanden til dels vil blive en anden. Der som Blicher da besøgte sin Hede, vilde han vel i næsten alt finde den som forvandlet; men Bøssen vilde han endnu kunde faa god Lejlighed til at bruge. Mellem Skovene og i Læ af disse og af Hegnsplantningerne vil der ligge Behoelser i Lighed med dem, vi saa i Paabøi. Tusinder vil her finde Hjem og Livsophold. Vestjylland vil have tabt sin Barskhed, sine vide, øde Horisonter, sit brune Lyngtæppe og i adskilligt være kommen til at ligne de østligere Landsdele. Men det vil ogsaa da have sin ejendommelige Karakter. Det vil være et Stykke Danmark med Granduft«.

Et Stykke Danmark med Granduft — hvilken Vending fra en Vestereg med Ormeflok og Flyvesand!

Rasmus Mortensen.

NYE PLANTAGEAREALER.

Nr. 2976 A. *Boy Boysen Plantage*, ca. 13.7 ha, Oksenvad Sogn, Haderslev Amt. Plantagen ejes af Gaardejer Boy Boysen, Studsbøl. Arealet bestaar af Agermark. Arbejdet er paa-begyndt.

Arbejdet ledes af Skovrider Chr. Christensen.

Nr. 2977 A. *Martinsminde Plantage*, ca. 6,3 ha, Randbøl Sogn, Tørrild Herred, Vejle Amt. Plantagen ejes af Gaardejer Johs. Bonnesen, Frederikshaab, Randbøl. 4,4 ha, hvoraf 3,8 ha tilplantet, er overført fra Nr. 1191 A. Marielund Plantage.

Arbejdet ledes af Skovrider Chr. Christensen.

Nr. 2978 A. *Frederik Lausens Plantage*, 30,7 ha, Skarrild Sogn, Hammerum Herred, Ringkøbing Amt. Plantagen ejes af Direktør Fr. Lausen, Clasonsborg pr. Kibæk. Arealet bestaar af Agermark og Hede. Arbejdet er paabegyndt.

Arbejdet ledes af Skovrider Mørch Sørensen.

MINDRE MEDDELELSER.

I Dagene den 10.—16. Marts afholdtes den svenska Skogsveckan i Stockholm.

Under Skogsveckan tildelte Svenska Skogsvårdsforeningen forskellige fremstaaende skandinaviske Forstmænd Foreningens Sølvmedalje, som kun en enkelt Gang tidligere er uddelt.

»Skogen« skriver i sit sidste Nummer herom: »Under højtidelige Former uddeltes Foreningens Sølvmedalje til to fremstaaende Forstmænd fra hvert af de fire nordiske Lande. Uddelingen foretoges af Godsejer von Stockenström, som takkede de udenlandske Gæster for nyttige Impulser og understøttede det lykkelige Samarbejde mellem de nordiske Lande, der fandt Sted ogsaa paa det forstlige Omraade. Medaljen tildeltes Direktør C. E. Flensburg og Professor C. M. Møller, Danmark, Professor B. Halander og Direktør K. O. Elfving, Finland, Professor A. Barth og Direktør G. Sibbern, Norge, samt de to Svenskere Jägmästare G. Kolmodin og Lensjägmästare F. af Petersens. Uddelingen sluttede med firefoldigt Leve for Medaljemodtagerne.«

I »Skogen« gøres derefter Rede for Medaljemodtagernes Indsats og Arbejde.

*

Skovrider *Fromsejer*, Skærbæk, har samlet nogle Artikler, som han har offentliggjort i en Række sønderjydske Blade, i et illustreret lille Særtryk, som er udsendt under Titlen »Hedeselskabet — Sønderjylland«. Der gøres heri Rede for Hedeselskabets Arbejde med særligt Henblik paa Sønderjylland. Det oplyses bl. a., at der i Sønderjylland siden Genforeningen er oprettet ialt 136 Plantager med et samlet Areal paa 2571,9 ha, og gennem Plantningsforeningerne til Læplantning ialt er udleveret 9,6 Mill. Løvtræer og 12,1 Mill. Naaletræer.

*

De danske Spritfabriker har udsendt 4. Beretning om Forsøgsarbejdet særlig med Kartofler paa de Selskabet tilhørende Forsøgsgaarde.

*

C. V. *Otterström* har i Særtryk udsendt en meget interessant Beretning om Undersøgelser vedrørende planmæssig Udsætning af Lakse- og Ørred-yngel i Vandløb i Gudena-Omraaet.

Viborg Byes og Omegns Sparekasse

Telf. 1400 (3 Linier)

Sct. Mathiasgade 68

Kontortid:

Kl. 9—2 og Kl. 5—6

Handelsbanken i Viborg

Filial af Aktieselskabet
Kjøbenhavns Handelsbank

Kontortid:

9—2 og 5—6

Telefon: 1500

(5 Linier)

Skovle . Spader . Grebe

og alle lign. Redskaber med hosstaaende indr.
Varemærke „Himmelbjergtaarnet“ stemplet
i Staalet er **Landets bedste og dog letteste
Fabrikat.** — Leveres med fuld Garanti.

Lysbro Fabriker

ved Silkeborg

„KUSTOS“ KREATURFORSIKRINGSFORENING
STIFTET AF DANSKE LANDMÆND 1881
FORSIKRER HESTE, KVÆG, FAAR OG SVIN
KONTOR: HAVNEGADE 4, AARHUS TELEFON NR. 1300

Sophus Berendsen A/S

København Aarhus
Ørstedhus Kannikegade 18
Vester Farimagsgade 41

Alt Entreprenørmateriel.

Damp- og Motorlokomotiver,
Gravemaskiner, Tipvogne,
Spormateriel.

Leverandør til Hedeselskabet.

Dansk Plantageforsikringsforening

tegner Forsikring af Genplantningsværdien for Naaletræs-
plantager overalt i Danmark. Indskud een Gang for alle
50 Øre pr. ha, dog ikke under 1 Kr. Aarlig Præmie pr ha
15 Øre, dog ikke under 50 Øre. Vedtægter og Indmeldel-
sesblanketter faas ved Henvendelse til

FORENINGENS KONTOR I VIBORG.

Viborg Papir-Comp.

Papir & Papirvarer en gros.
Bogtrykkeri.
Kontorforsyning

Sct. Mathiasgade 31—33.
Telf. Viborg 802—803.

A. Philipsen & Co., Viborg.

Maskinanlæg - Automobiler.
Telefon 532—1064.
Elektriske Anlæg - Vandværks-
anlæg. Telefon 174—274.

SHELL

H. BAY
VIBORG

Lyskopi - Zinktryk

Aarhus Lys- &
Zinktrykanstalt

Frederiksalldé 60, Aarhus

HELLESENS SENIOR

er en stor, stærk, paalidelig Haandlygte

HELLESENS SENIOR

giver blændende Lys Aar efter Aar med

HELLESENS

verdenskendte Tør-
element

HELLESENS SENIOR

I Regn og Blæst
uden at blinke

Absolut farefri i Ga-
rager, Stalde, Pak-
huse og i Hjemmet

Uundværlig i Jægerhytten

AEROLIT
DANSK SIKKERHEDSPRÆNGSTOF.

Sydvestjyske Teglværkers Salgskontor

Telefon 58

Ølgod

Telefon 58

Alt i prima røde Drænrør 2"-16"
Mursten, Tagsten og glasserede Varer — Forlang Tilbud

Røde - 1½" - 12" - Drænrør.

Tilkøres overalt paa Sjælland.

Akts. Frederiksholms Tegl- & Kalkværker.
Vesterbrogade 12 — København V. — Central 282.

- RØDE DRÆNRØR -

Vore anerkendte
føres altid paa Lager fra 2" til 8".
Tilbud til Tjeneste.

A/S Gammelgaard Teglværk,
Skive.
Telefon 187.

Ellidshøj Kridt- og Kalkværker

ved Chr. Sørensen.
Telefon 4. **Ellidshøj St.** Telefon 4.
Fabrikation af prima Gødningskalk (95 %), pulveriseret og
upulveriseret, samt Foderkridtmel til billigste Dagspriser.
Foreninger indrømmes Rabat.

Hornbæk Cementvare- og Mørtelfabrik

Marius Ødum
Telefon 400 Randers

Kun Δ -mærkede
Varer føres

Største Lager

Bedste Kvalitet

Forlang Tilbud

Røde Drænrør

indtil 14" Diameter.

A/S Hvorslev Teglværk

pr. Ulstrup.

Telefon 67 Ulstrup.

RØDE DRÆNRØR TAGSTEN MURSTEN

Kählers Teglværk
Korsør

Drænrør.

Røde Drænrør fra 2" - 8" al-
tid paa Lager. Forlang Tilbud.

1/8 Aalborg Teglværker.

Vesterbro 58. Telf. 24 & 305.

Nivaagaards Teglværk.

Telf. Nivaa Nr. 9. Nivaa St.

Drænrør i alle Dimensioner
fra 2" til 15". — **Lerrør** med
og uden Muffe fra 6" til 15"

— Forlang Tilbud. —

TJÆREBORG CEMENTSTØBERI

F. CHR. JENSEN
— Telefon 21 —

Imprægn. Cementrør efter In-
geniørforeningens Normer. —
Monierrør i forskellige Di-
mensioner fra 50—125 cm.
Forlang Tilbud.

Spedalsø Cementvarefabrik.

R. Jensen. — Indeh. J. Jensen.
Tlf. 504. **Horsens.** Tlf. 504.

Imprægnerede Rør
efter Ingeniørfor-
eningens Normer.
Drænrør i forsk. Di-
mens. fra 10-50 cm.
— Brøndringe. —

FORLANG TILBUD.

De forenede Kalkværker

Tlf. 25 **Thisted** Tlf. 25

Fabrikation af prima pul-
veriseret Gødningskalk (97%)
samt pulveriseret brændt Kalk
„**Separator Pulverkalk**“
til saavel Gødnings- som Mu-
rerbrug. — Billige Priser og
fordelagtige Betingelser.
Foreninger indrømmes Rabat.

J. C. HALVORSEN Kroghsgades Cementstøberi AARHUS

Kontor: Dannebrogsgade 20
Telf. 5019—5020

Imprægn. Cementrør, anerk. af
Autoriteterne som fuldstændig
Erstatning for glass. Lerrør.
Monierrør. Maskinstampede
Rør. Brøndringe.
Dagens billigste Pris.
— — Forlang Tilbud. — —

Midtjydske Teglværkers Salgskontor

Drænrør - Mursten - Tagsten - Radialsten

Telefon 1330

Viborg

Jernbanegade 12

**Traktorpløjning
og Knivharvning.**

af Hede, Mose og Eng udføres
efter Aftale til enhver Tid bil-
ligt og godt. Reference: Hede-
selskabet og Hedebruget.

Vilhelm Jørgensen,
Randrup pr. Viborg.

A/S

**SILKEBORG
BANK**

Husk at forlange

E&C

statskontroll.
**Høns- og
Kyllingefoder**
tilsat ren uforfalsket,
Torskelevertran

**E & C's
Høns- og Svindefoderfabrik**
Aktieselskab
Esbjerg

Chilesalpeter

bør anvendes til:

Korn:..... Byg og Rug.

Rodfrugter: Runkelroer, Fodersukkerroer og
Sukkerroer

Frøatgrøder: Runkelroefrø, Fodersukkerroefrø,
Sukkerroefrø og Kaalroefrø.

Græs:..... Kløvertfattige Græsmarker.

NB. Bedst Virkning af Chilesalpeter faas
paa Jorder, der ikke mangler Fosforsyre.

Kampmann & Herskind A/s

Kul og Cokes Import

Vestergade 2 København Telefon 2628

CODAN
Gummistøvler

— de bedste, der
kan fremstilles —

**Dansk
Eternit**
Fabrik A/s
AALBORG
Tlf. 48 00

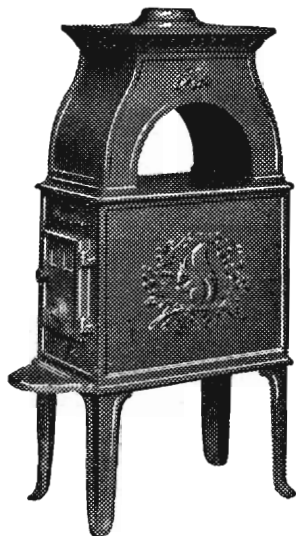
Cement-Asbest
Skifer-, Bølge- & Beklædningsplader.
Forespørg hos Deres
Bygningsmaterialforhandler.

Landbrugs lotteriet.

Største Gevinst Værdi 80,000
Kr. Præmie 10,000 Kr. Ialt
i en Serie 38,000 Gevinster
+ en Præmie. — Tils.
Kr. 1 Million 823,460. —
Trækkes samtidig med
Klasselotteriet.
Lodsedler faas hos alle
Kollektørerne samt i
Hoved-Kollektionen, Frede-
riksberggade 2, København K.

MORSØ BRÆNDEOVNE

kan leveres i 12 forskellige Størrelser
og Udførelser

Nyhed:

MORSØ BRÆNDEKAMINER

specielt indrettet for
Brændefyring

6 forskellige Størrelser og
Udførelser

MORSØ STØBEGODS

A/S N. A. CHRISTENSEN & CO., NYKØBING MORS

Redaktion: Afdelingsleder N. Basse og Direktør, Skovrider C. E. Flensborg, Viborg.
Carlo Mortensens Bogtrykkeri. Viborg.

